

Iedereen controleert Boonen, maar wie controleert de topsport?

29/06/2009

Het debat over Tom Boonen en zijn Tourdeelfname gaat te veel over imago en te weinig over de grond van de zaak, namelijk dat sport en ethiek onverzoenbaar zijn. Dat schreef filosoof Ignaas Devisch (DM 25/6). Sport gaat over het beste, ethiek over het goede. En wie het goede in de sport wil, moet duidelijke grenzen trekken, schreef Devisch over de demarche van Tourorganisator ASO om Boonen te weren wegens cocaïnegebruik. Yves Vanden Auweele reageert.

Ik kan een heel eind meegaan in de redenering van filosoof Ignaas Devisch. Hij hekelt terecht de hypocrisie van de Tourorganisatie. ASO zou Boonen niet toelaten in de Tour vanwege imagoschade terwijl het ook mijn ervaring is dat imagoschade enkel ingeroepen wordt als het de kassa dient. ASO staat daarin niet alleen, alle grote sportorganisaties zijn in hetzelfde bedje ziek. Sportorganisaties zijn van op sport gerichte verenigingen veranderd in op winst beluste ondernemingen. De Australische politieke economen Foster en Pope hebben het bij het IOC, de FIFA of de IAAF onomwonden over "self-perpetuating autocratic oligarchies" die om populistische motieven door staten en regeringsleiders met eerbied en respect worden benaderd. Vraag is: wie controleert die internationale sportorganisaties eigenlijk? Studies wijzen uit dat alle grote sportorganisaties een onduidelijke boekhouding hebben, daarom bij voorkeur hun zetel in Zwitserland houden en duidelijk een democratisch deficit kan worden aangewezen. Niemand durft of wil blijkbaar de kleine op zichzelf betrokken top van die organisaties ter verantwoording roepen.

De commercie in de sport groeit, zoveel is duidelijk. Clubs worden ondernemingen, fuseren, gaan naar de beurs. Makelaars kopen en verkopen sporters, halen ze weg uit ontwikkelingslanden en maken uitzonderlijke winsten met zaken die akelig dicht in de buurt van mensenhandel liggen. Voor transfers worden obsceen hoge sommen betaald. Topsporters krijgen megalonen en royale bonussen bij winst, die zoals bij bankiers en topmanagers van grote ondernemingen niet meer in verhouding staan tot de geleverde prestaties. U kent het verhaal wel. Maar die commercialisering heeft ethische implicaties voor atleten, coaches, managers, media, toeschouwers, zelfs voor sportdokters, -kinesisten, -diëtisten en -psychologen. Het lichaam van de atleet wordt namelijk instrumenteel bekeken. Het is een machine die optimaal moet functioneren. Met legale middelen als het kan, met illegale middelen als het moet. De grenzen van het fysieke en mentaal haalbare worden opgezocht, ook al bij kinderen. Trainingen worden opgedreven, blessures en (seksuele) misbruiken verdoezeld of gebagatelliseerd, ondoordachte diëten worden opgelegd door amateurtrainers, ouders en sponsors werken zich in in de clubbesturen en oefenen druk uit op trainers en managers.

Maar Ignaas Devisch beweert dat sport en ethiek moeilijk met elkaar te combineren zijn. Volgens hem impliceert grenzen verleggen een niet te stuiten tendens tot illegaal gedrag. Ik ben het daar niet mee eens, en probeer uit te leggen waarom. De meeste sportfilosofen stellen dat egocentrisch redeneren ('de beste willen zijn') inherent is aan sport, maar dat dat slechts een probleem vormt van zodra de door de sport zelf gestelde grenzen worden overschreden. Ik bedoel: sport is een spel. Dat egocentrisme in de sport wordt dus 'gespeeld', binnen de strikt afgelijnde bezigheid die we competitie noemen. Na de wedstrijd keren winnaars en verliezers terug naar hun gewone leven. Daar komt bij dat we de morele beslissingsmacht in de sport delegeren aan officials, scheidrechters en coaches. De persoonlijke verantwoordelijkheid van de atleet wordt als het ware afgeschoven op een hoger gezag. Ten slotte zijn er de spelregels die bij consensus (om diverse redenen, zowel speltechnische als gezondheidsredenen) het gedrag op het sportveld regelen en daarmee voorzien in een morele functie. Ze garanderen de condities voor fairness, ze beschermen tegen blessures en speciëren aangepaste straffen voor overtredingen.

Het is pas wanneer de grenzen van het spel overschreden worden dat de problemen ontstaan. Als sport geen spel meer is maar werk wordt. Topsport is bovendien werk met een hoge graad van onzekerheid, want winnen hangt van veel factoren af. En het is die onzekerheid - ook van het inkomen - die men wil reduceren. De tegenstrever verwordt zo tot een vijand tegen wie veel geoorloofd is. Scheidrechters, trainers en spelers worden omgekocht, sommige clubleiders en trainers zetten de sporter impliciet, in sommige gevallen expliciet, onder druk om 'wat agressiever' te spelen om te winnen. Of spelers nemen doping om toch maar als eerste over de streep te rijden.

Sport en ethiek kunnen op zich samen gaan, het grote probleem is de commercialisering. De internationale sportorganisaties zijn daarin verantwoordelijk. Zij plegen schuldig verzuim. Ingaan tegen de commercialisering van de sport lijkt voor sommigen een bij voorbaat verloren zaak. Maar defaitisme helpt ons niet vooruit. Waarom zouden de overheden de grote sportorganisaties niet durven doorlichten, zoals met de banksector is gebeurd? Aanleidingen genoeg voor de sportwereld om zichzelf tot in de fundamenten in vraag te stellen.

Yves Vanden Auweele is emeritus hoogleraar aan de KU Leuven, waar hij algemene psychologie, sportpsychologie en bewegingspsychologie doceerde

Waarom zou de overheid de grote sportorganisaties niet durven doorlichten, zoals met de banksector is gebeurd?

bron: Mediargus - De Morgen